האָט ניט קיין שום רעכט איבער זיין אייגענעם קערפּער, צו שלאָגן און פּייניקן אים, ווייל דער קערפּער געהערט ניט צו אים נאָר צום אויבערשטן, אָבער פונדעסטוועגן „לצורך" (ד. ה. צוליב געלט, וואָס אין רוחניות איז דאָס דער ענין פון עבודת הבירורים) — מעג מען.

כאָטש יעקב האָט געקענט טענה'ן: נאָך וואָס זאָל איך גיין אין חרן? אמת טאַקע אַז יעקב מיט עשו'ן קענען ניט זיין צוזאַמען, אָבער מצד דעם האָט מען דאָך עשו'ן געקענט אַוועקשיקן פון באר שבע קיין חרן און יעקב זאָל בלייבן אין באר שבע בבית מדרשו של שם ועבר?

אָבער יעקב האָט קיין קשיות ניט געפרעגט, און געגאַנגען טאָן זיין עבודה אין עבודת הבירורים בדרך קבלת עול, און הגם ער האָט עס געטאָן מיט קבלת עול, האָט ער דאָס געטאָן מיט אַ חיות און שמחה, אַזוי ווי עס שטייט וישא יעקב רגליו [11].

און דורך דעם, איז ניט נאָר וואָס ביי אים איז ניט געווען קיין ירידה נאָר אדרבה, מטתו שלימה, מיט אַלע ענינים וואָס ער האָט פון דאָרטן מיטגענומען [12].

און דאָס מיינט בארץ כנען, מלשון מסחר, אַז ער האָט פון דעם פאַרדינט, ווארום ער האָט מברר געווען אַלע ניצוצות ביי לבן'ען און אויך ביי עשו'ן, ביז אַז דורך המשכת המקיף וואָס ער האָט ממשיך געווען אויף עשו'ן האָט ער געפּועל'ט אַז „וישקהו" — ער האָט אים געקושט [13] — מיטן גאַנצן האַרצן.

און אויך מיינט כנען — מסחר בגשמיות, אַז ער איז רייך געוואָרן מיט אַ גרויסער עשירות, אַ סך מערער ווי פריער.

ד. און דאָס איז אַן אָנווייזונג צו יעדער אידן, אַז דורך דעם וישב בארץ מגורי אביו, איז — בארץ כנען. יש מפזר ונוסף עוד. דורכן פיזור וירידה, פאַרדינט ער זיין פרנסה אין רוחניות, און זיין פרנסה אין גשמיות.

ביז מען פּועל'ט דערנאָך — עד אשר אבוא אל אדוני שעירה [14]. ווארום עבודת הבירורים בדרך קבלת עול וחיות, וואָס דערלאַנגען אין פּנימיות הנפש, פּועל'ט ביאת משיח הפּרטי ביי זיך [15], וואָס דאָס איז אויך אַ הכנה צו ביאת משיח הכללי, דער ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו [16].

(משיחות ש"פ וישב, כ' כסלו, תשטו"ב)

ה. אין פ' וישב דערציילט די תורה וועגן יוסף הצדיק, אַז ער איז געווען יפה תואר ויפה מראה, און האָט מסלסל געווען בשערו [17], ומצד דעם איז ותשא אשת אדוניו גו', און מען האָט אים אַריינגעזעצט אין תפיסה, און אויך זייענדיק דאָרטן, איז — אשר הוא עושה ה' מצליח.

אין דעם סיפּור זיינען פאַראַן צוויי

11) בראשית כט, א. זע בראשית רבה שם ובפירש"י.
12) זע אויבן עמוד 64־63.
13) בראשית לג, ד. ב"ר עח, ט. זע תו"א פ' וישלח כו, א.
14) בראשית לג, יד ושם בפירש"י.
15) זע אגה"ק ס"ד.
16) עובדי' כא.
17) רש"י עה"ת בראשית לט, ו. זח"א קפט, ב.

טיילן: א) בנוגע יוסף'ן, אַז ער איז געווען יפה תואר ויפה מראה, און ב) בנוגע אשת פוטיפר. ביידע טיילן זיינען, אַזוי ווי אַלע ענינים פון תורה, אייביקע אָנווייזונגען פאַר אונזער פירונג אין טאָג־טעגלעכן לעבן.

ו. אויף יוסף'ן שטייט: יוסף הרילי בן אחר. טייטשט כ"ק אדמו"ר הצ"צ [18], אַז יוסף'ס עבודה איז באַשטאַנען צו מאַכן אַן „אחר" (אַ פרעמדן) פאַר אַ „בן". דאָס הייסט מאַכן בעלי תשובה.

דעם כוח אויף דעם האָט יוסף געהאַט, ווייל ער אַליין איז געווען יפה תואר ויפה מראה, יוסף אַליין איז געווען שיין אין אַלע ענינים, סיי אין מצוות עשה סיי אין מצוות לא תעשה (ווי עס ווערט דערקלערט אין פילע ערטער [19]) אַז תואר איז דער ענין פון מצוות עשה און מראה — מצוות לא תעשה), דערפאַר האָט ער געקענט פּועל'ן אויך אויף אַנדערע, מאַכן פון „אחר" — „בן".

און דאָס איז אַ הוראה צו יעדער איינעם, וואָס ביי יעדער איינעם מאָנט מען דאָך, ער זאָל טאָן ניט נאָר מיט זיך נאָר אויך מיט יענעם, איז בכדי צו אויפטאָן מיט יענעם, דאַרף מען געדענקען דעם כלל, קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים [20]. מען דאַרף אַליין זיין „יפה תואר ויפה מראה", וועט מען קענען פּועל'ן אויך אויפן צווייטן.

מען מיינט ניט צו זאָגן, אַז מען זאָל וואַרטן מיט פאַרנעמען זיך מיט אַ צווייטן אידן ביז מען וועט צוקומען אַליין צו תכלית השלימות — דאָס איז זיכער ניט אַזוי. ניט קוקנדיק אויף דעם אייגענעם מצב מוז מען טאָן אויך מיט יענעם, און מען טאָר ניט אָפּלייגן.

אָבער פון דער צווייטער זייט דאַרף מען געדענקען אַז מען מוז טאָן מיט זיך, פאַרריכטן די אייגענע חסרונות, און דאָס — דער פאַרריכטן די אייגענע חסרונות — איז נוגע ניט נאָר צו זיך אַליין נאָר אויך צו יענעם.

ווארום בשעת מען האָט אַליין חסרונות, וואָס מען טוט ניט אין פאַרריכטן זיי, פילט דאָס דער צווייטער, און במילא קען מען ניט אויפטאָן אין דעם צווייטן, דאָס וואָס מען דאַרף אין אים אויפטאָן.

דאַרף מען וויסן די גרויסע אחריות וואָס מען האָט בנוגע צו פאַרריכטן די אייגענע חסרונות, ווארום אויב מען טוט ניט אין דעם, שאַדענט מען ניט נאָר זיך אַליין נאָר אויך אַנדערע.

מען דאַרף לייגן גאָר גרויס השתדלות אויף צו זיין אַליין יפה תואר ויפה מראה, ווארום דאָס האַנדלט זיך ניט וועגן אַ יחיד נאָר וועגן אַ רבים.

ז. די הוראה פון דער מעשה מיט אשת פוטיפר איז:

רז"ל דערציילן אונז [21], אַז אשת פוטיפר לשם שמים נתכוונה. זי האָט געזען אַז פון איר וועלן אַרויסקומען קינדער צו יוסף'ן, נאָר זי האָט אַ טעות געהאַט; דאָס איז געווען ניט פון איר נאָר פון איר טאָכטער.

18) אור התורה ויצא רכ, א.
19) זע ד"ה ויהי אומן תרכ"ז.
20) ב"מ קז, ב.
21) זע רש"י בראשית לט, א.

זעט מען דערפון, אז עס קען זיין אן ענין וואס אין חיצוניות און בפועל איז דאס איינגאנצן א היפך פון קדושה, אבער אין פנימיות איז זיין כוונה גאר לשם שמים, אויף מוסיף זיין און אויפטאן אין קדושה.

דער אלטער רבי רעדט אין תניא[22], אז בשעת א איד שטייט און דאוונט און בשעת מעשה קומט צו אים א גוי און ער איז אים מבלבל, דארף דאס אין אים פועל'ן, אז ניט נאר דאס זאל אים ניט אפשוואכן, נאר אדרבה, דאס גופא זאל אין אים מעורר זיין מער חיזוק, אז ער זאל דאוונען מיט מער כוונה פון טיפעניש פון הארצן.

אין פלוג, איז דאך ניט פארשטאנדיק, אויב די כוונה אין דעם איז מעורר צו זיין דעם אידן ער זאל דאוונען מיט מער כוונה, היינט פארוואס קומט עס עפעס אין אזא אופן וואס א גוי זאל אים שטערן פון דאוונען, וואס דאס איז דאך א פארקערטער ענין?

נאר דער פשט איז, אז דער גוי אליין אין זיין פנימיות און שרש (וואס דער שרש פון יעדער זאך איז דאך אין קדושה) ווייס און פילט אז ער דארף עפעס מוסיף זיין אין קדושה, נאר אזוי ווי דאס גייט דורך דורך דער פארמיטלונג פון א גוי דא למטה, וואס ער איז דאך היפך הקדושה, דערפאר דריקט זיך דאס אויס אין א פארקערטן אופן. אבער די כוונה פנימית איז אויף צו העלפן און מוסיף זיין אין קדושה.

אזוי ווי דער מעזריטשער מגיד נ"ע זאגט, אז דער גאנצער ענין, וואס לבן איז נאכגעלאפן נאך יעקב'ן איז געווען, ווייל עס האבן געדארפט צוקומען נאך אותיות אין תורה. דערפאר איז לבן נאכגעלאפן נאך יעקב'ן, וואס דער סיפור איז אריינגעשריבן געווארן אין תורה, און דורך דעם איז צוגעקומען א פרשה אין תורה.

און דאס איז א הוראה בנוגע צו אלע העלמות און הסתרים אויף עבודת הוי', וואס דער אמת איז ווי דער ענין שטייט בפנימיותו ובשרשו, אז ניט נאר וואס ער איז ניט קיין מנגד אויף קדושה, נאר אדרבה ער העלפט גאר צו קדושה, נאר ווי באלד דאס גייט דורך דורך אזא צינור, דערפאר טייטשט זיך דאס אויס אין א פירוש הפכי. אבער אין פנימיות איז דאס א הילף און א הוספה אין קדושה.

און בשעת דער מענטש וועט זיך ניט נארן און ניט האבן דעם טעות וואס דער גוי האט, נאר ער וועט וויסן אז אין רע יורד מלמעלה[23] עס איז גאר ניטא קיין העלמות והסתרים און אלע ענינים וואס ער זעט זיינען א סיוע אין קדושה, ובמילא איז ניט נאר וואס דער העלם דארף אין אים ניט פועל'ן קיין שוואכקייט, נאר אדרבה, דאס דארף נאך אין אים פועל'ן א תוספות כוח וחיזוק, בשעת ער וועט דאס דערפילן און אפמאכן ביי זיך א פעסטן באשלוס מיט אן אמת, — איז פארן אמת ווערן אלע בטל, עס ווערן בטל אלע

22) אגה"ק סכ"ה.

23) זע בראשית רבה פ' נא, ג.

העלמות והסתרים, מניעות ועיכובים, ווארום דורך דעם וואס ער ווייס דעם אמת אז אין יעדער זאך איז דא א ניצוץ אלקי און אלץ איז א סיוע צו קדושה, דורך דעם פועל'ט ער אויך אין דעם דבר המעלים, אז עס ווערט אין אים דערוועקט און אנטפלעקט זיין ניצוץ, ובמילא איז אויך דא למטה זעט זיך אין אים אפן די כוונה האמיתית, אז דאס ברענגט א הוספה אין קדושה.

ח. און דאס איז די הוראה פון דעם מאמר רז"ל אשת פוטיפר לשם שמים נתכוונה:

בשעת ס'איז דא א העלם והסתר זיינען דא צוויי דרכים אין דעם: איין דרך איז: מלחמה האלטן מיט דער זאך וואס איז מעלים, דאס הייסט, מען נעמט דאס טאקע אן פאר אן אמת'ן העלם והסתר, און מען האררעוועט מיט אלע כחות אויף מלחמה האבן אנטקעגן דעם. די צווייטע וועג (וואס זי איז א געשמאקערע) איז: מען ווייס אז בפנימיות איז דאס גאר א סיוע צו קדושה, און בשעת מען שטעלט זיך אזוי אוועק, איז מען דאס מעורר ומגלה, אז דאס קומט אראפ אויך בגילוי אז דורכן דבר המעלים גופא קומט צו א תוספות אור אין קדושה.

(משיחת י"ט כסלו, תשח"י)

חנוכה

ט. וועגן חנוכה געפינען מיר צוויי קעגנגעזעצטע ענינים:

א) עס שטייט אין ספרים[24] אז חנוכה איז מלשון חינוך. אזוי איז אויך מובן בפשטות בלשון חנוכת המזבח וחנוכת בית המקדש, אז דאס איז געווען אן אנהויב, מען האט אנגעהויבן טאן דעם אויבערשטנס עבודה (אין בית המקדש בכלל און אין מזבח ומנורה בפרט) פון דאס ניי, — אן ענין פון חינוך.

ב) דער נס פון חנוכה איז געווען אז מען האט געפונען א פך שמן טהור חתום בחותמו של כהן גדול[25]. כאטש על־פי דין האט מען געקענט מדליק זיין אויך מיט שמנים טמאים, ווארום טומאה דחוי' אדער הותרה בציבור[26], פונדעסטוועגן — בכדי צו ווייזן חיבתם של ישראל, האט דער אויבערשטער באוויזן א נס, מען זאל קענען ניט נאר אנהויבן מקיים זיין די מצוה, נאר מקיים זיין די מצוה בתכלית ההידור, אן קיינע היתרים, אפילו ניט קיין אויסגעהאלטענע היתרים — היתרים על פי שלחן ערוך.

זעט מען דערפון די הוראה, אז בשעת עס רעדט זיך וועגן אן ענין פון קדושה, דארף מען באלד אין אנהויב, אין אנפאנגס חינוך, עס טאן בתכלית השלימות ובתכלית ההידור.

י. די זעלבע זאך בפרט איז בנוגע חינוך הבנים והבנות: באלד פון קינדווייז אן דארף מען זיי געבן א גאנצע אידישקייט, אן קיינע פשרות און אן קיינע היתרים.

באווארענען אז — גם כי יזקין לא יסור ממנה[27], קאן מען ניט דורך פארלאזן זיך אז בשעת ער וועט ווערן עלטער און זיין אין גאס, וועט מען

24) זע מהרש"א שבת כא, ב.

25) שבת כא, ב.

26) פסחים פ, א.

27) משלי כב, ו.